

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Шилепницького Павла Івановича
на дисертаційну роботу Барбір Ірини Миколаївни

«Розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного
транспорту в Україні»,

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження, її зв'язок із науковими
програмами, планами, темами.

Одним з найважливіших чинників економічного розвитку держави є розвиток її інфраструктурного комплексу, де провідна роль відводиться автомобільному транспорту. Серед важливих механізмів його розбудови, що останнім часом отримав поширення слід виділити співпрацю держави та приватного бізнесу у формі державно-приватного партнерства (ДПП). За допомогою співпраці державного сектору із приватним партнером у різних сферах економіки країни є можливим швидкий соціально-економічний розвиток різних галузей економіки.

Залучення приватних інвестицій зокрема у сферу автомобільного транспорту в Україні є також важливою складовою розвитку та удосконалення перевезень на автобусних маршрутах загального користування в тому числі з можливістю надання якісних послуг.

Здійснення інвестування у сферу автомобільного транспорту через механізм державо-приватне партнерство є вагомим чинником в реалізації національних інтересів України, оскільки призводить до створення передумов для динамічного економічного розвитку та сприяє підвищенню рівня життя та добробуту населення країни.

Як і в будь-якій країні, сфера автомобільних перевезень в Україні є стратегічно важливою галуззю. Враховуючи нинішню воєнну ситуацію та наслідки руйнувань на території України, бюджети усіх рівнів потребують значних дотацій для відновлення провідних сфер економіки. Саме тому співпраця держави з приватними інвесторами через залучення державно-приватного партнерства, зокрема, у сфері автомобільного транспорту сприятиме швидкому розвитку та відновленні провідних сфер економіки, при цьому значно не перевантажуючи державні та місцеві бюджети.

Окрім того, успішний розвиток автомобільного транспорту багато в чому залежить від впровадження передових досягнень науково-технічного прогресу, високої організації праці, інтенсифікації виробництва, соціальним запитом на послуги з перевезень. Сформовані темпи економічного та

інвестиційного розвитку у сфері автомобільних перевезень та забезпечення відповідного зростання, в тому числі відповідність вимогам стандартів Європейського Союзу потребують створення відповідних умов для залучення інвестицій, а також формування фінансової бази інвестування за рахунок консолідації вільних фінансових ресурсів та ефективного управління ними відповідно до економічних і соціальних пріоритетів. В умовах, що склалися, реалізація даного завдання стає можливою через створення сприятливих стимулів з боку держави для надходження великих інвестицій через використання такого альтернативного їх джерела як державно-приватне партнерство.

Усе вищенаведене і обумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дослідження.

Робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України в межах комплексного проєкту Національної академії державного управління при Президентові України за темою: «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0120U101169, 2020–2021 рр.), у межах якої авторкою проаналізовано вплив громадських організацій та консолідації українського суспільства в рамках розвитку державно-приватного партнерства, інвестиційної діяльності, а також зокрема сфери перевезень автомобільним транспортом в цілому та зокрема на регіональному рівні в Україні.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи.

Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими, оскільки вони базуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації базуються на використанні наукових праць вітчизняних і закордонних авторів, в яких висвітлені фундаментальні положення теорії державного управління, теорії інвестиційної діяльності, інвестування через державно-приватне партнерство у сфері економіки, на прикладі перевезень різними видами транспорту, зокрема, перевезень на автомобільному транспорті, а також офіційна статистична інформація, нормативно-правові акти в яких здійснено аналіз щодо необхідності удосконалення чинного нормативно-правового забезпечення щодо державно-приватного партнерства та перевезень

автомобільним транспортом в тому числі на автобусних маршрутах загального користування, звіти міжнародних організацій, інтернет – джерела, результати власних досліджень і розробок автора. Перелік використаної літератури в дисертаційному дослідженні складає 167 найменувань.

Достовірність одержаних особисто здобувачем результатів наукового дослідження підтверджується їх апробацією на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях та інших наукових заходах. Про достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій свідчать результати, які доведені до рівня конкретних практичних рекомендацій, що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Зміст дисертаційної роботи відзначається послідовністю досягнення поставленої мети та повнотою реалізації завдань дослідження, що свідчить про завершеність, обґрунтованість і достовірність представлених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій, про високий науковий рівень і наукову підготовленість здобувача.

Структура дисертаційної роботи та зміст її основних положень.

Дисертаційна робота написана діловою українською мовою з науковим стилем її викладу та використанням спеціальної термінології. Стилiстичне оформлення визначається логічною ясністю, точністю та високим теоретико-методологічним рівнем висвітлення аналізованих питань. Результати та висновки роботи відповідають її темі, меті та поставленим завданням. Зокрема розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань сприяла логічно вибудована структура дисертації.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів власних досліджень, висновків, списку використаних джерел, додатків.

В анотації автором наведено основний зміст дослідження, розкрито основні наукові результати та їх практичну цінність.

У вступі дисертанткою розкрито актуальність дослідження, сформульовано мету, завдання, висвітлено отриману наукову новизну та практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок автора у виконанні дослідження, повноту їхнього викладення в опублікованих працях.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту» автором досліджено історичний розвиток сфери перевезень та використання перших концесійних договорів у розвитку перевезень різними видами транспорту виокремлюючи при цьому перевезення автомобільним транспортом на маршрутах загального користування. Узагальнено зарубіжний досвід залучення державно-приватного партнерства та інвестиційної діяльності у сфері перевезень. Викладений матеріал свідчить про вміння авторки

критично та логічно узагальнювати теоретичний матеріал і виводити власне наукове бачення щодо проблеми, яка вирішується.

У другому розділі «Державна політика щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту» проаналізовано нормативно-правове забезпечення з розвитку державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту. Виокремлено концесійний вектор забезпечення інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту України та проведено статистичний аналіз тенденцій та необхідність удосконалення нормативно-правової бази чинного законодавства України щодо розвитку механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності через залучення державно-приватного партнерства та його форм на прикладі проектів щодо перевезень на автобусних маршрутах загального користування. В результаті проаналізовано дієвість інституційного та інвестиційного забезпечення з державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту.

У третьому розділі «Напрями інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства та перспективи розвитку автомобільного транспорту» обґрунтовано організаційно-правовий та соціально-економічний підходи з залучення механізму державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту. Проаналізовано необхідність здійснення заходів щодо державної підтримки проектів інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту, а також важливість їхньої імплементації в Україні. Визначено потребу в удосконаленні інституціонування інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства та перспективи розвитку автомобільного транспорту в контексті впровадження механізмів державно-приватного партнерства у різні сфери економіки та удосконалення сфери автомобільного транспорту і перевезень.

У висновках дисертантка узагальнює наведені результати та наводить рекомендації щодо використання основних положень дисертаційного дослідження.

Список використаних джерел містить 167 найменувань, який містить фундаментальні та сучасні праці вітчизняних та іноземних вчених з теми дослідження, а додатки – інформативні матеріали щодо необхідності удосконалення нормативно-правових актів у контексті досліджуваної тематики, довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації.

Найбільш вагомим науковим результатом здобувача є удосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері державно-приватного

партнерства на території України, а також удосконалення інституційної складової в публічному управлінні та адмініструванні. Основні наукові результати, які характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому.

Уперше запропоновано концептуальний підхід дослідження розвитку сфери автомобільного транспорту України, який полягає у виокремленні в публічному управлінні, серед інших, механізму залучення інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту.

Удосконалено: наукове дослідження про концесію як форму ефективного розвитку державно-приватного партнерства, зокрема у сфері автомобільного транспорту. Сформовано перелік нормативних актів, які потрібно удосконалити відповідно до результатів аналізу чинного нормативно-правового забезпечення щодо укладення концесійних договорів, впровадження, становлення і розвитку їх у вітчизняній економіці. А також систематизацію чинного законодавства, яке враховує основні розбіжності нормативно-правового регулювання в частині залучення концесії через електронну торгову систему. У сфері автомобільного транспорту це допомогло упорядкувати чинне законодавство і запропонувати відповідні зміни щодо впровадження електронної торгової системи до проведення конкурсів у сфері перевезень на автомобільному транспорті України.

– *Отримали подальший розвиток такі положення:* потреба в інвестуванні через процеси застосування проектного менеджменту, зокрема в умовах децентралізації державного управління органами влади потрібно використовувати підходи проектного менеджменту щодо розвитку автомобільного транспорту і транспортної інфраструктури, проводити аналіз економічної доцільності, регулярно здійснювати моніторинг виконання проектів.

Практична та теоретична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи.

Наукові розробки, пропозиції та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані у діяльності органів публічної влади щодо залучення державно-приватного партнерства у провідні сфери економіки, а також щодо належного здійснення інвестиційної діяльності використовуючи приватний капітал для розвитку державного та муніципального секторів.

Одержані результати дослідження доповнюють галузь науки «Державне управління» новими теоретичними і методологічними підходами. Вони пов'язані з вирішенням актуальної наукової проблеми, щодо розробки дієвих механізмів залучення державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту в Україні.

Основні положення і рекомендації, що містяться в роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Чернівецької обласної ради (довідка № 01–12/40–947 від 14.06.2021 р.), Департаменту соціально-економічного розвитку та стратегічного планування Чернівецької міської ради (довідка № 22/01–17/82 від 20.07.2021 р.), ТОВ «Авторіш» (довідка №23.02.20/01 від 20.02.2023 р.), Тростянецька сільська рада Стрійського району Львівської області (довідка № 02-21/575 від 11.04.2023 р.).

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, серед яких: 1 стаття у виданні, що включено до міжнародних наукометричних баз даних, 4 – у виданнях, що належать до періодичних наукових фахових видань України, 1– у закордонному виданні інших держав, 5 тез на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

Огляд публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень, які викладені в дисертаційному дослідженні. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення відповідно до вимог результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Відповідність теми дисертації профілю спеціальності.

Тема дисертаційної роботи, її зміст, об'єкт та предмет виконаного дослідження відповідають спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Академічна доброчесність

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Поршень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових пацях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження не виявлено.

Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення.

За результатами аналізу положень, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертації, були сформульовані наступні зауваження та дискусійні положення:

1. У дисертаційному дослідженні варто було б більш ґрунтовно проаналізувати світовий досвід застосування державно-приватного партнерства у галузі автомобільного транспорту із використанням статистичного аналізу, а також ситуацію з розвитком такої співпраці в Україні, зокрема, у сфері будівництва та утримання автомобільних доріг на концесійній основі. Як приклад, тут можна було б розглянути ситуацію з розбудовою автомобільної дороги на умовах концесії Краковець – Львів – Броди – Рівне.

2. На с. 40 авторка стверджує, що «Спеціально-правове регулювання ДПП в Україні бере початок 30 жовтня 2010 року, з набуттям чинності Закону України від 01.07.2010 року «Про державно-приватне партнерство». З цим важко погодитись, оскільки ще у 1999 році був прийнятий Закон України «Про концесії», а у 2000 році – Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», які можна віднести до спеціально-правового регулювання державно-приватного партнерства, оскільки концесія є однією з форм ДПП. Тут же авторка, окрім концесії, відносить угоду та контракт до видів договірної форми партнерства, з чим також не можна погодитись.

3. В дисертаційному дослідженні варто було приділити більше уваги визначенню ролі кожної з сторін в реалізації угод державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту, зокрема, питань розподілу повноважень, відповідальностей, ризиків, зобов'язань тощо. Окрім того, слід було звернути більше уваги на особливості ролі держави в проектах ДПП, коли вона виступає одночасно і як сторона конкретної угоди, і як регулятор таких відносин.

4. У дисертаційному дослідженні йдеться у т.ч. про національні проекти, та про різні спеціалізовані установи із залучення механізму державно-приватного партнерства у провідні сфери економіки. Беручи до уваги той факт, що реалізація таких проєктів передбачала витрачання значних ресурсів, було би доречним дослідити їх ефективність, особливо тих, що пов'язані з розвитком автомобільного транспорту. Окрім того, можна було охопити питання не тільки інституційного забезпечення, що дуже важливо, але й впровадження економічних стимулів для приватних інвесторів та діяльності уряду щодо надання належних гарантій інвестору та здійсненні ефективної інвестиційної політики з метою забезпечення інвестиційних процесів на всіх рівнях.

5. На с. 160 серед заходів щодо вдосконалення сфер державно-приватного партнерства авторка в числі інших пропонує «4) звести до мінімуму ризику приватного партнера та зарубіжного інвестора у великих інфраструктурних проєктах із тривалим терміном окупності». З цим важко погодитись, оскільки саме передача ризиків від держави до приватного сектору в угодах ДПП є однією з ключових ознак, що відрізняє державно-приватне партнерство від традиційних державних закупівель та спонукає останнього до підвищення ефективності використання ресурсів, покращення якості пропонованих послуг, зниження їх собівартості та запровадження інновацій.

6. З рис. 3.2. «Схема інституціонування інвестиційної діяльності з ДПП у сфері автомобільного транспорту» (с. 182), складається враження, що

пропоноване Агентство з інвестиційної діяльності та державно-приватного партнерства дублює функції Кабінету міністрів України, оскільки не зрозуміло, як розподілені повноваження між цими інституціями. Крім того, для забезпечення громадського контролю над діяльністю вищезгаданого агентства в схемі повинна бути передбачена громадська рада.

В той же час, висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер та не можуть вплинути на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дослідження.

Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та висновки.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційна робота Барбір Ірини Миколаївни «Розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту в Україні», є самостійним, ґрунтовним науковим дослідженням, що свідчить про вирішення важливої проблеми в науці “Державне управління” з питань формування дієвих механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності через залучення механізмів державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту України, написана на актуальну тему й на високому науковому рівні. За своїм змістом відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дослідження має завершений характер, отримані наукові результати, висновки і пропозиції обґрунтовані й достовірні, є новими, мають вагомое теоретичне і практичне значення, відрізняються грамотним стилем викладу, логічністю та послідовністю. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про впровадження, які наведені у додатках дисертації. Опубліковані роботи відображають основні положення дисертації.

Оформлення та зміст дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття доктора філософії, а саме пунктів 10, 11, 12 “Порядку проведення експерименту з присудження доктору філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019р. № 167; Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 року (із змінами та доповненнями згідно із Постановою Кабінету Міністрів України № 283 від 03 квітня 2019 року); положень Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01. 2017 року.

Вважаю, що автор дисертаційної роботи на тему «Розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту в Україні» - Барбір Ірина Миколаївна - заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Професор кафедри
міжнародної економіки
Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича,
доктор економічних наук, професор

П. І. Шилепницький

